

ВЪТРЕШНИ АКТОВЕ

когато консултираме Работодателя за организацията на труда

---

www.NFTINI.org

Организацията на труда в предприятията се определя чрез **вътрешните актове** (правилници, инструкции, заповеди и др.), които Работодателят утвърждава съгласно своите разбирания и цели. Основни такива актове (задължителни за всеки Работодател) са Правилникът за вътрешния трудов ред (**ПВТР**) и Вътрешните правила за структура и организация на работната заплата (**ВПСОРЗ**).

- **ПВТР** урежда реда за полагане на труд в предприятието – цели и задачи на работата, видове длъжности, отговорности, стандарти за качество, условия на труд, работно време, почивки и отпуски, трудова дисциплина, кариерно развитие, социални придобивки и др.
- **ВПСОРЗ** уреждат равнищата на заплащане по видове длъжности, разценки на отделните трудови операции, основни и допълнителни възнаграждения (напр. за нощен и извънреден труд), премии, социални фондове, социални разходи и др.

В зависимост от своите разбирания и естеството на работата, Работодателят може да утвърди и редица **други вътрешни актове** – за пропускателния режим в предприятието, за етичното поведение спрямо клиенти и партньори, за корпоративната социална отговорност, за безопасното осъществяване на рискови производствени операции, за опазването на скъпо струващи материали и консумативи, и др.; той може също да изменя и допълва вътрешните актове, да ги отменя, да утвърждава други и т.н.

Съгласно чл. 37 от **Кодекса на труда (КТ)**, „*органите на Синдикалните организации в предприятието имат право да участват в подготовката на проектите на всички вътрешни правилници и наредби, които се отнасят до трудовите отношения, за което Работодателят задължително ги поканва*“. Цитираната норма е **ключова** за ролята на Синдикатите при консултиране на Работодателя във връзка с организацията на труда в предприятието.

Органи на Синдикалната организация в предприятието са нейното **Ръководство** (председател и секретар) и нейното **Общо събрание** (всичките индивидуални членове).

По покана на органите на Синдикалната организация в процеса могат да бъдат включени също **Централните органи** на съответната регионална / секторна организация и/ли техни експерти. Тъй като в закона **не е указано противното**, органите на Синдикалната организация могат да упражняват правата си лично или чрез свои представители и пълномощници. Еventуални възражения на Работодателя, че тези права са само за председателя и секретаря на Синдикалната организация в предприятието, са незаконни.

Участието в подготовката на проектите предполага включване на Синдикатите още в **началния етап**, когато Работодателят е идентифицирал необходимостта от утвърждаване на нови вътрешни актове и/ли от изменение / допълване на съществуващи актове.

Недобросъвестни Работодатели представят на Синдикатите вече завършен проект на новите и/ли изменени / допълнени вътрешни актове, с единствената цел да осъществят една фиктивна „процедура по консултиране“, преди да ги утвърдят. Подобно поведение не съответства на целта на закона – да се обсъди **необходимостта** от планираните нововъведения и Синдикатите да дадат мнение за eventуални

по-добри подходи от тези, които Работодателят предвижда. Евентуални възражения на Работодателя, че не е длъжен да осъществява процедурата по такъв начин, са незаконни.

Относими към трудовите отношения са всички вътрешни правилници и наредби, които засягат пряко или косвено работещите; които засягат **труда, заетостта и жизненото равнище** в предприятието.

Труда засягат такива вътрешни актове, които се отнасят към организацията на работния процес, производствените дейности, експлоатацията на различните видове машини, технологичните правила, критериите за качество, нормирането на производствените операции и др.

Заетостта засягат такива вътрешни актове, които се отнасят към подбора на персонал, промените в начина на работа, свързани с промени в изискванията към работещите и/ли с освобождаване на част от тях, промени в продължителността на работните смени, натовареността и др.

Жизненото равнище засягат такива вътрешни актове, които се отнасят към равнищата на заплащане, условията на труд, икономическото състояние на предприятието да посреща дължимите социални разходи, възможностите за осигуряване на социални придобивки и др.

Заглавието на един вътрешен акт няма решаващо значение при определянето на това дали е относим към труда, заетостта и жизненото равнище в предприятието. Евентуални възражения на Работодателя, че даден вътрешен акт не засяга трудовите отношения и следователно не подлежи на консултиране със Синдикатите, следва да се преценява с внимание към съдържанието на акта и **възможните последици** за работещите (макар и косвени) от неговото утвърждаване / изменяне / допълване.

Работодателят задължително следва да покани Синдикатите за консултиране на планираните нормативни промени, **преди съставянето и преди утвърждаването** на съответните вътрешни актове.

Недобросъвестни Работодатели поканват Синдикатите „да коментират“ вече завършен проект на новите и/ли изменени / допълнени вътрешни актове, непосредствено преди окончателното им утвърждаване – с единствената цел да осъществят фиктивно процедурата по консултиране. Подобно поведение не съответства на целта на закона – да се даде възможност Синдикатите да предложат свои идеи във връзка с **необходимостта** от планираните нововъведения и възможностите тези нововъведения да бъдат адаптирани по взаимно приемлив начин и за Работодателя, и за работещите в неговото предприятие. Евентуални възражения на Работодателя, че не е длъжен да кани Синдикатите на етапа на проектирането, а само след като нововъведението е готово, са незаконни.

Съгласно чл. **130**, ал.ал. **1** и **3** от **КТ**, „Работодателят е длъжен да предостави на Синдикалните организации (...) в предприятието изискващата се от закона информация, както и да проведе консултации с тях“, респективно „Синдикалните организации (...) са длъжни да запознаят работниците и служителите с получената от Работодателя информация, както и да вземат предвид тяхното мнение при провеждане на консултациите“. Цитираните норми също са **ключови** за разбиране на начина, по който следва да протичат консултациите на Работодателя със Синдикатите.

Работодателят е длъжен да предостави изискващата се от закона информация на Синдикатите, както ги ориентира по ясен и разбираем начин за планираните нововъведения.

Изискващата се от закона информация може да включва различни данни, в зависимост от конкретния повод за провеждане на консултациите. При всички случаи, когато се утвърждават нови вътрешни актове или се изменят / допълват съществуващи, информацията включва **ясни и разбираеми разчети** за нуждите от планираните нововъведения, за очакваните ползи и вреди от тези нововъведения, за възможните според Работодателя алтернативи и за причините едни алтернативи да са предпочитани пред други.

Синдикатите са длъжни да сондират мнението на работещите относно планираните нововъведения и да изразят това мнение пред Работодателя в рамките на осъществяваното консултиране.

Синдикатите следва да запознаят работещите с получената от Работодателя информация, преди да могат да участват в каквито и да било консултации. Следователно, информацията трябва да бъде предоставена от Работодателя **достатъчно рано**, за да могат Синдикатите да осъществят дължимото запознаване. Информацията трябва да е **ясна и разбираема**, като включва достоверни факти и обстоятелства, позволяващи на Синдикатите да запознаят работещите с обективната действителност. Информацията също така трябва да бъде предоставена с **изрично право за разпространяване** сред работещите, за да могат Синдикатите да изпълнят задълженията си. И не на последно място – при необходимост **Работодателят трябва да съдейства на Синдикатите** за вземане мнението на работещите, като спомогне с необходимата организационна, комуникационна и логистична подкрепа (предоставяне на помещения за провеждане на общи събрания, разрешаване провеждането на консултации в работно време, осигуряване на достъп до служебни радиоуредби, информационни табла и e-mail списъци, и други).

Синдикатите са длъжни да вземат предвид мнението на работещите, когато изразяват позиции в рамките на осъществяваните консултации.

Синдикатите са трансмитер на волята на работещите в отношенията с Работодателя. Независимо, че Синдикатите са орган за осъществяване на консултации, те не следва да изразяват предпочитанията на своите лидери, а на общността от работещи **синдикални членове**. За тази цел в съответната Синдикална организация следва да се проведат нужните разяснителни кампании, публични обсъждания, номиниране и избиране на позиции. Както вече се спомена, Работодателят следва да окаже необходимото съдействие на Синдикатите за извеждане мнението на работещите и прилагането му в рамките на осъществяваното консултиране.

Работодателят е длъжен да създава условия и съдейства на Синдикатите за осъществяване на тяхната дейност (в т.ч. за запознаване на работещите с получената от Работодателя информация и за вземане предвид на тяхното мнение при осъществяване на консултации).

Съгласно чл. 46, ал. 1 от КТ, Работодателят е длъжен да създава условия и съдейства на Синдикатите, вкл. Като им „*предоставя безвъзмездно за ползване движими и недвижими имоти, сгради, помещения и други материални условия, необходими за изпълнение на техните функции*“. Както стана дума, тези функции включват запознаване на работещите с получената от Работодателя информация и вземане предвид мнението на работещите при осъществяването на консултации.

Работодателят е длъжен да утвърди ПВТР, определяйки правата и задълженията на работещите и уреждайки организацията на труда в предприятието, „*след като проведе предварителни консултации с представителите на синдикалните организации в предприятието*“ (чл. 181, ал. 1 във вр. с ал. 2 от КТ). Следователно Работодателят няма как да изпълни цитираното свое задължение, без да пристъпи към дължимите консултации със Синдикатите.

Работодателят е длъжен да представи информация на Синдикатите за решенията, които може да доведат до **съществени промени в организацията на труда и/ли трудовите правоотношения** – поне 1 месец предварително (чл. 130г, ал. 2, т. 3 от КТ). Когато информацията касае **промени в заетостта**, прилагане на **временна заетост** или възможни **съществени промени** в организацията на труда (в т.ч. въвеждане на надомна работа и/ли такава от разстояние), консултациите следва да бъдат осъществени до 14 дни след представяне на информацията.

Работодателят е длъжен да представи информация на Синдикатите при прехвърляне на предприятието на **нови собственици**, поне **2** месеца преди извършване на прехвърлянето, съответно преди засягане на заетостта и условията на труд за работещите (чл. **130б**, ал.ал. **1-3** от КТ).

Работодателят е длъжен да представи информация на Синдикатите поне **45** дни предварително при предстоящи **масови уволнения** – като положи усилия за постигане на споразумение за избягване / ограничаване на масовите уволнения и за смекчаване на последиците от тях (чл. **130а**, ал. **1** от КТ).

Работодателят е длъжен да представи информация на Синдикатите до **15** дни от поканата, необходимата за пристъпване към **колективни трудови преговори** своевременно, достоверна и разбираема информация за икономическото и финансовото състояние на предприятието (чл. **52**, ал. **1**, т. **2**, б. „б“ от КТ).

Чл. **130г** от КТ задължава Работодателя **да постигне споразумение със Синдикатите** (доколкото същото не е договорено в **Колективния трудов договор**) относно сроковете за предоставяне на дължимата информация, вида и обема на информацията, процедурните правила за осъществяване на консултации и представителите на страните, които имат право да участват в тези консултации.

Съгласно чл. **406**, ал. **2**, т. **2** от КТ, Синдикатите имат право „*да изискват от Работодателя обяснения и представяне на необходимите им сведения и документи*“. Това право на Синдикатите е съпътствано от задължението им по чл. **403**, ал. **1** от КТ – **да пазят в тайна** поверителните и за служебно ползуване сведения, които са им станали известни, и да не ги използват в дейности, различни от тези, за осъществяването на които законът е гарантирал това право.

Често срещана злоупотреба на недобросъвестни Работодатели е да отказват на Синдикатите достъп до информация, на която законът им дава право – под предлог, че това е съблюдаване на дължима конфиденциалност във връзка със защита на **лични данни** или във връзка с **търговски тайни** на предприятието. И в двата случая следва да се напомни, че Синдикатите са приравнени на държавни контролни органи досежно правото им на достъп до информация и досежно задължението им да пазят получената информация като служебна тайна. Евантуални възражения на Работодателя в този смисъл, са незаконни.

Всички проследени по-горе права и задължения следва да се осъществяват в съответствие с общото задължение за **добросъвестност** по чл. **8**, ал. **1** от КТ, като страните полагат разумни усилия за постигане действителните цели на закона. **Простото имитиране на съответните процедури** по информирание и консултиране не е надлежно изпълнение на цитираните задължения, ако не води (ако не е от естеството да доведе) до търсения от закона резултат.

В случай, че необходимата информация не бъде предоставена навреме и в дължимия обем, и/ли на Синдикатите не бъде оказано съдействие за осъществяване на указания от закона консултации (вкл. като се създадат условия за сондиране мнението на работещите), Синдикатите имат право да упражнят своята **сигнална функция** по чл. **406**, ал. **1** от КТ, като сезират **ИА „Главна инспекция по труда“** за констатираните нарушения и настояват за налагане на следващите се административни наказания за виновните лица.

Разпространява се **за свободно ползване** съгласно Лиценза за Свободна документация **GNU-FDLv1.3** – срещу което се задължаваш да цитираш авторството, да не ограничаваш свободата и да не създаваш заблуждаващо впечатление, че те подкрепяме. **Copyright © 2019 НФТИНИ** при КТ „Подкрепа“